

Historia A - Moment 1

1. Hur och varför...

Österberg menar att historia ger oss perspektiv på oss själva — att veta vart vi kommer från kan säga mycket om vilka vi är — och våra levnadsvillkor. Historia är, enligt Österberg, ett verktyg för att förstå varför vi är dom vi är, och för att hjälpa oss komma underfund med hur vi *borde* vara.

Österberg anser att historieskrivning bör vara, så gott det går, faktariktig och att dess slutsatser bör vara logiska. Med det menar hon att den ska bygga på källkritisk metodik, och att källor ska användas till sin fördel. Det vill säga att en källa vars riktighet kan styrkas används som faktakälla, men även att tvivelaktiga källor har sina användningsområden, då de kan säga mycket om sina upphovsmän.

2. Efter att ha läst...

Jag kan inte påstå att min syn på historieämnet ändrats nämnvärt efter att ha läst Österbergs artiklar. Det krävs nog mer än en artikel, oavsett hur bra, för att ändra min uppfattning om någonting. Redogörelsen för Annalestraditionen var intressant, och det är ett tankeväckande angreppssätt. Fast det är svårt att se vad sådan kategorisering har för nytta annat än som just kategorisering. Flinders Petries systematiska kategorisering av egyptiska artefakter ledde till en kronologi för egyptisk konst (och ett sätt att tidsbestämma arkeologiska fynd), Annales tycks bara leda till en lång lista med historiska händelser där en av tre rutor är ikryssad efter varje händelse: Franska revolutionen? Ruta A. Hedy Lamarr uppfinnar frekvenssprängskommunikation? Ruta B. Och så vidare. Förvisso underhållande, men jag vet inte om jag skulle lite på några slutsatser som drogs utifrån det.

Historieämnets syfte är i min mening densamma som all vetenskaps: att hjälpa oss förstå världen (så långt den nu går att förstå). Historia ger oss ett sätt att förstå varför vi är dom vi är, utifrån vilka vi varit. I vår början finns vårt slut, för att tala med Eliot (eller med vem det nu var Eliot citerade. Jag vill minnas att det var någon brittisk drottningens motto, men jag kan inte på rak arm minnas vilken). Genom att se hur människor har handlat och genom att försöka förstå varför kan vi kanske säga något om varför vi själva handlar som vi gör, och om hur vi kommer handla i framtiden. Som Stephen Hawking sa: "We are just an advanced breed of monkeys on a minor planet of a very average star. But we can understand the Universe. That makes us something very special."

3. Vad menar Österberg...

Det faktum att vår historia till lika stor eller större del består av händelser som historieskrivningen glömt som av händelser som den minns. Dels naturligtvis saker som av en eller annan anledning aldrig skrevs ned eller återberättades, men även sådana saker med vilje förträngts av historieskrivare.

Ett utmärkt exempel på medveten glömska finns i läroboken *Dikten och vi*, vilken i kapitlet om

modernism inte med ett ord nämner Ezra Pound, trots att han utan tvivel var en av de viktigaste personerna i den engelskspråkiga litterära modernismen. Men hans politiska åsikter är så pinsamma — han var antisemit, vurmade för Mussolini, och påstod att andra världskriget inte var Hitlers fel utan det amerikanska bankväsendets, bland mycket annat — att han hellre glöms bort än att behöva förklara att någon kan vara ett geni i ett fält och en idiot i ett annat. Vilket är lite som att inte nämna Einstein i en bok om teoretisk fysik bara för att han hade fel om köpenhamnstolkningen.

Fast vi kanske kan finna tröst i att "kättarkungen" Akhenaten (reg. c:a 1352-1336 f.v.t.) och hans son Tutankhamun (reg. c:a 1333-1324 f.v.t) fortfarande är ihågkomna, trots Horemhebs (reg. c:a 1321-1291 f.v.t.) försök att utrota alla spår av Amarnaperioden. (En period då Akhenaten upphöjde den tidigare obskyra guden Aten till enda gud, avvecklade prästerskapet, förbjöd alla avgudabilder (utom Atens symbol, en sol med utsträckta armar), och byggde en ny huvudstad, Akhetaten, mitt ute i ingenstans. Horemheb var 18:e dynastiens siste kung och slutförde den återgång till Egyptens gamla religion som påbörjats under Tutankhamuns regeringstid. Horemheb och dennes föregångare på tronen, Ay, styrde förövrigt antagligen landet åt "pojkkungen" Tutankhamun, som kom till makten som nioåring.)

4. Vilken faktor...

Historia är, menar Österberg, relativt därför att historieskrivning till stor del består av tolkningar, och tolkningarna är alltid påverkade av den kontext de görs i. Varje historiker ser världen på sitt eget sätt, och denna världsbild färgar deras historieskrivning.

Och jag håller med Österberg; en historiker kan aldrig undkomma sin världsbild och sina förutfattade meningar. Likaså är alla källor nedskrivna eller återberättade eller målade på grottväggar av människor som alla påverkats av sin världsbild. Historia kan inte vara objektiv därför att människor inte kan vara objektiva. Det finns inget sätt att uppfatta världen annat än genom det filter som våra sinnen och våra tidigare upplevelser och våra förutfattade meningar utgör — det Robert Anton Wilson kallade vår "verklighetstunnel." Eftersom vi aldrig kan objektivt uppfatta världen kan vi inte heller objektivt beskriva den. Kant sa antagligen någonting kärnfullt om det, men jag kan för mitt liv inte dra det till minnes.

Vi kan naturligtvis fastställa grundfakta med någorlunda säkerhet — jag är till exempel helt tillfreds med att säga att slaget vid Hastings inträffade i oktober 1066 —, men de slutsatser man drar från dessa fakta står på betydligt skakigare grund och kommer alltid vara färgade av slutsatsdragaren. Historia skrivs trots allt av människor inte av maskiner. Och även om den skrevs av maskiner skulle maskinerna vara konstruerade av människor, och därmed färgade av människors världsbilder. "Varje system reflekterar sin skapare," som Melvin Conway sa.